

STUDII ȘTIINȚIFICE DE MATERIE NAȚIONALĂ ȘI INTERNAȚIONALĂ ÎN DOMENIUL PUTERII JURIDICE A ACTULUI NORMATIV-JURIDIC

Oleg POALELUNGI,
doctorand (USM)

Recenzent: Boris NEGRU, doctor în drept, profesor universitar (USM)

SUMMARY

Any thought weaves its thread in the world cultural matter and does not disappear without any trace. But there are descending and ascending books, the latter being an inessential circle, but they have perfected the mentalities becoming the guiding line of the fruitful textbooks which represent in itself an entire domain of knowledge.

Societatea omenească a cunoscut, din cele mai vechi timpuri, necesitatea instituirii și respectării anumitor reguli de conduită, obligatorii pentru toți membrii comunității, generate de cerințele vieții în comun și menite a face posibilă coexistența indivizilor în cadrul unei colectivități. Apărute inițial sub formă de obiceiuri transmise de la o generație la alta prin tradiție, regulile de conduită socială aveau să cunoască ulterior schimbări produse în structura societății¹.

Instituționalizarea unei noi forme de organizare și conducere a proceselor social-economice, precum și îmbunătățirea celor existente, se realizează, în principal, prin acte normativ-juridice, care exprimă cerințele dezvoltării mereu ascendente ale societății, răspund unor probleme noi de esențială însemnătate, pe care le implică această dezvoltare. Este de la sine înțeles faptul că, în procesul dezvoltării, legile (în sens general), nu au putut avea un caracter static, deoarece reflectă fenomenele social-economice în mișcarea și evoluția lor. Prin toate aceste atribute, actul normativ-juridic se prezintă ca un factor esențial în crearea climatului de ordine și disciplină, condiționează primordial desfășurarea normală și eficientă a activității din oricare sector al vieții social-economice. Însă o asemenea intervenție a actului normativ-juridic în viața social-economică este condiționată de numeroși factori, unul dintre care este capacitatea actului de a acționa și a crea consecințe juridice, adică de a avea putere juridică.

Dumitru Mazilu, în *Teoria generală a dreptului*, a reflectat rolul și însemnătatea actului normativ-juridic printre izvoarele istoricești care și-au adus aportul prin reglementări asupra comportamentului uman la diferite perioade istorice. Autorul arată că, în comparație cu alte izvoare de drept, superioritatea actului normativ juridic garantează: siguranța, claritatea, ordinea în viața socială, în conduita oamenilor, în raporturile în care ei intră în societate².

Emil Molcuț și Dan Oancea în *Dreptul roman privat*, evidențiază că unul din actele valoroase ale timpului său este *Legea celor XII tabele*, act apărut pe tere-nul luptei dintre patricieni și plebei. Întrucât la origine obiceiurile juridice erau ținute în secret, în cazul unui conflict părțile erau nevoite să se adreseze pontifilor pentru a afla de partea cui este dreptatea. Deoarece pontifi erau aleși în exclusivitate dintre patricieni, este de presupus că răspunsurile lor îi favorizau pe patricieni. Pentru a se pune capăt acestei situații inechitabile, plebeii au dus o luptă îndelungată, cerând ca obiceiurile juridice să fie codificate și publicate. După mai multe decenii de frământări sociale, în anul 451 a.Hr. s-a adoptat *Legea celor XII tabele*, prima și cea mai importantă lege romană care a fost publicată în forum, pentru ca poporul să poată cunoaște normele juridice în vigoare³. Daniela Florentina Văcăroiu, făcând incursiuni în același domeniu, în articolul *Izvoarele dreptului roman* a completat că redactarea celor XII tabele s-a făcut de o comisie formată din 10 bărbați, comisie care s-a deplasat în Grecia Mare ca să se informeze asupra dreptului grec și să poată face o comparație, iar la întoarcere, în urma deliberărilor, a elaborat legea care consta în codificarea unor obiceiuri mai vechi ale romanilor, și înscriind-o pe zece table de lemn, a expus-o în for. Plebeii, nemulțumiți, s-au revoltat și au cerut schimbarea componenței comisiei și modificarea legii în interesul lor, ceea ce s-a realizat, comisia redactând cele XII tabele deja în bronz cu conținutul legii⁴.

Ținând cont că dreptul nu putea să rămână permanent bazat numai pe obiceiuri și tradiții, perioadă când acesta a cunoscut tendința spre un drept scris, aflăm tot de la autorii care s-au sacrificat cercetărilor istoricești. Mai mult ca atât, aflăm despre primele elemente ale mecanismelor progresiste pentru acea perioadă de garantare a puterii juridice a actelor cu grad superlativ. Elena Aramă și Valentina Coptileț în articolul *Supre-*

mația Constituției și unificarea ordinii juridice: *segmente ale experienței franceze*, afirmă că tendința spre un drept scris a cunoscut o puternică afirmare în epoca modernă, în capitalism. În perioada pregătirii revoluției burgheze, printre principiile proclamate de ideologii acestora, figura principiul legalității și al supremației legii în cadrul reglementărilor și actelor normativ-juridice, ca o expresie a dorinței burgheziei tinere în ascensiune. După victoria revoluțiilor burgheze, a fost creat un sistem al actelor normativ-juridice, potrivit ierarhiei aparatului de stat, făcându-se distincție între lege ca act normativ adoptat de organul suprem al puterii (Parlament) și actele normative subordonate legii. Apar, de asemenea, Constituții ca legi fundamentale editate de un organ suprem special constituant. Apar organe de stat în competența cărora intra determinarea constituționalității actelor legislative⁵.

Cercetătorii istoriei statului și dreptului Moldovei ne spun că marea operă de formare a dreptului pe meleagurile noastre s-a produs odată cu părăsirea Daciei de către armatele și administrația romană începând cu 271-274 d.Hr.

Andrei Smochină în articolul *Formarea sistemului contemporan de drept moldovenesc: etape și modalități de organizare*, ne comunică că Istoria Moldovei nu poate fi înțeleasă în afara contextului istoriei statului și dreptului românesc. Legea țării (*ius valachium*), conceptul de „lege și dreptate”, de „Lege Dumnezeiască”, instituția „oamenilor buni și bătrâni” dau satisfacție concluziei formulate de Nicolae Bălcescu: „vechiul nostru drept cutumiar a ținut multă vreme locul de constituție politică și de conduită civilă și criminală”. Într-o serie de proverbe și maxime cu conținut juridic, se subliniază faptul că „un nume cinstit este o comoară neprețuită”, deoarece „cinstea este mai scumpă decât toate” și „cinstea cântărește mai mult decât banul”; din această cauză, „nu se cumpără, nici nu se vinde” și „cine și-a pierdut cinstea, dă-i colac și lumânare”, fiind supuși unei adevărate morți civile, „ca un mort între ceilalți oameni”. Aceasta era concepția juridică a maselor și de aceste „șoapte ale gloatelor” – după expresia lui Dimitrie Cantemir – au ținut seama și reprezentanții păturilor conducătoare, ei înșiși provenind din acest mediu. Trebuie specificat că începuturile constituționale la moldoveni, și nu numai, constau în: actele legislative emise de către Domnul Moldovei Constantin Mavrocordat în 1749 (Reformele lui Constantin Mavrocordat), Constituția Cărvunilor din 1822, Regulamentul organic (Constituția) din octombrie 1831 și 1848 (care prevedeau egalitatea în drepturi, adunare reprezentativă etc.), toate acestea aducând Țara într-un cadru juridic modern⁶.

La autorul român Cozmin Dariescu în manualul *Istoria statului și dreptului românesc pînă la Marea unire* găsim actele normativ-juridice ale Moldovei caracteristice pentru perioada medievală. Aceleași con-

statări personale, cât și sub auspiciile operelor juriștilor M.V. Șimanovski, A.N. Egunov, O.I. Pergament, le găsim la profesoara Elena Aramă în manualul *Istoria dreptului românesc*. Tot acest manual a servit la reflectarea actelor normativ-juridice ce au stat la baza reglementărilor sociale în Basarabia aflată în componența Imperiului Rus, și apoi în componența URSS.

Profesorul Vasile Florea în *Dreptul execuțional penal* oglindește unele momente despre situația științelor juridice în perioada când Basarabia este inclusă în componența URSS. Astfel autorul afirmă că doar după moartea lui Stalin, din 1954, a început restabilirea legalității și reforma juridică a tuturor ramurilor de drept⁷.

Așadar, lucrările autorilor Elena Aramă, Valentina Coptileț, Andrei Smochină, Dumitru Mazilu, Emil Molcuț și Dan Oancea, Dariescu Cozmin, Vasile Florea pot servi ca puncte de reper la modelarea unor viziuni despre actul normativ-juridic în diferite perioade istorice.

Având în vedere că istoricește s-a confirmat necesitatea reglementării relațiilor sociale prin acte normativ-juridice, să urmărim care e viziunea actuală asupra actului normativ-juridic. Acest moment poate fi argumentat prin aceea că în literatura de specialitate asupra noțiunii există mai multe concepții de genul – a-1 numi nu „act normativ-juridic” dar „act juridic-normativ” (Dumitru Baltag, Alexei Guțu, Igor Ursan)⁸, sau într-o formă mai simplificată numai „act normativ”, sau necesitatea includerii în definiție a anumitor trăsături considerându-le esențiale, altele fiind neînsemnate ca neavând influență asupra esenței și naturii juridice a actului normativ-juridic.

În viziunea noastră, conceptul de act normativ-juridic, în accepțiunea care este propusă astăzi în literatura de specialitate, mai cu seamă a început să se cristalizeze în a doua jumătate a sec. XX. Printre studiile din acea perioadă, putem numi monografiile lui A.M. Васильев, *Нормативные акты советского социалистического государства* (1955), А.Ф. Шебанов, *Нормативные акты советского государства* (1956), П.Г. Мишунин, И.В. Мионов, *О юридической природе актов, издаваемых высшими исполнительными и распорядительными органами государственной власти СССР, союзных и автономных республик* (1957), А.А. Тилле, *Время пространство, закон* (1965), А.В. Мицкевич, *Акты высших органов советского государства* (1967), А.Ф. Шебанов, *Форма советского права* (1968), А.С. Пиголкин, *Подготовка проектов нормативных актов* (1968), Р.Ф. Васильев, *Правовые акты органов управления* (1970), М.Н. Николаева, *Нормативные акты министерств и ведомств СССР* (1975), П.П. Гуреев, П.И. Седугин, *Законодательство и законодательная деятельность в СССР* (1972), С.Л. Зиве, *Источники права* (1981), Ю.А. Тихомиров, *Теория закона* (1982) etc. Autorii,

prin investigațiile de ani de zile, au contribuit semnificativ la conturarea și afirmarea actului normativ-juridic ca mijloc de reglementare a relațiilor sociale.

Actualmente, este demonstrat că noțiunea „act normativ-juridic” este complexă și pentru evitarea confuziei cu alte denumiri de acte normativ-juridice ale organelor nestatale, tratarea precisă și completă a tuturor formelor sub care apar normele juridice edictate de organele statului – lege, decret, hotărâre ș.a., trebuie să fie cea de „act normativ-juridic”.

Acest fapt a fost observat de savantul rus S.S. Alekseev, care exprimând accepțiunile sale a indicat că dacă actul normativ-juridic va fi denumit „act juridic” sau „act normativ”, el prin esența sa va reflecta o varietate amplă de concepții care pentru persoana nefiind specialist în domeniu, va trezi un șir de confuzii. Ilustrând prin exemplu, autorul a propus accepțiunile noțiunii de „act juridic” care poate fi înțeles ca:

1) actul juridic, adică acțiune, îndreptată la atingerea anumitor consecințe juridice;

2) actul juridic ca rezultatul unei acțiuni legitime;

3) actul juridic ca document juridic⁹. Accepțiunile expuse sunt susținute și de autorii autohtoni, precum Gheorghe Avornic în manualul *Teoria generală a dreptului*¹⁰.

Noțiunea de „document”, ca „act juridic”, este reflectată și în teoria dreptului penal. Profesorii Sergiu Brînză, Xenofon Ulianovschi, Vitalie Stati, Ion Țurcanu, Vladimir Grosu interpretează noțiunea de „document sau act juridic” ca – orice convenție, contract, certificat, scrisoare de afaceri ori scrisoare personală, alt material expus în scris cu litere, cifre, semne grafice, precum și primit prin fax, poștă electronică ori prin alt mijloc de comunicare sau în alt mod ce permite citirea informației¹¹.

Varietățile noțiunii „act juridic” cu ușurință pot fi depistate în lucrările științifice ale autorilor ruși, N.G. Aleksandrov, în monografia *Применение норм советского социалистического права*, la A.B. Vengherov, în manualul *Теория государства и права*, în publicația științifică *Проблемы теории правовых актов* de Ia.V. Gaivoronskaia ș.a.

Elena Aramă în articolul *Constituția Republicii Moldova și noțiunea de act juridic* reflectă despre expunerea acestei noțiuni în legea supremă a statului¹².

Diversele accepțiuni ale noțiunii de act normativ-juridic își lasă amprente asupra evidențierii trăsăturilor și calităților acestuia. Boris Negru, Nicoale Popa, Costică Voicu, A.V. Klimenko și V.V. Rumânina, în manualele de *Teorie generală a dreptului*, pun la baza definiției actului normativ-juridic așa trăsături ca izvor al dreptului și aplicarea sa este asigurată prin forța coercitivă a statului¹³⁻¹⁶. Gr.Fiodorov se limitează la indicarea despre normativitatea actului, adică actul normativ-juridic este actul creativ de drept care conține norme juridice¹⁷. Definiție asemănătoare este expusă și de V.V. Lazare-

va în manualul *Общая теория права и государства*. S.A Komarov accetuează că actul normativ-juridic este, în primul rând, un document¹⁸.

Pentru deosebirea „trăsăturii” actului normativ-juridic de „calitatea” acestuia, poate fi făcută referire la științele filosofice, de exemplu I.F. Lukianov indică deosebirea dintre noțiunile „calitate” și „trăsătură” precum că fiecare calitate poate fi utilizată ca trăsătură cantitativă a unui sau altui fenomen, însă pe departe nu fiecare trăsătură poate alcătui calitatea acestui fenomen¹⁹. Completări la concluziile filosofice ale lui Lukianov le găsim în manualul lui V.M. Baranov, unde se indică că utilizarea termenului „trăsătură” se îndreptățește în cazul când se pune problema despre lămurirea sau definirea unei noțiuni²⁰. Termenul „calitate”, de obicei, se întrebuițează atunci când se vorbește despre caracteristicile privind realizarea și funcționarea actului normativ-juridic în procesul de interconexiune și interacțiune cu reglementarea juridică.

Caracteristică mai profundă a calităților actului normativ-juridic găsim în monografia autorului A.V. Mițkevici unde în primul capitol autorul s-a referit la trăsăturile actului normativ-juridic, în al doilea la categoriile actelor normativ-juridice adoptate de organele legislative și executive ale statului, iar în al treilea – la calitățile prescrierilor normative ale actelor adoptate de aceste organe. Mițkevici susține că actele normativ-juridice ale organelor statului pot fi considerate legile, decretele, hotărârile și alte documente întocmite după o anumită formă care conțin decizia organului competent îndreptată la stabilirea, modificarea și abrogarea normelor juridice a căror menire este de a reglementa relațiile sociale în interesele statului. Interes deosebit trezește faptul că Mițkevici numește acte normativ-juridice și actele, care nu conțin norme de drept, dar care au fost adoptate pentru abrogarea actelor de care statul nu mai are nevoie. În lucrare este expusă o varietate largă de trăsături care stau la baza delimitării actului normativ-juridic de actele individuale (nenormative). Una din acestea este distincția dintre actul normativ-juridic și contractul normativ, documente care au cele mai multe trăsături comune. În asemenea situație, deosebirea se vă putea face avându-se la bază acțiunea acestor acte²¹ poziție care mai apoi a fost preluată și de D.N. Bahrah²².

Având în vedere afirmațiile profesorului Dumitru Mazilu, precum că atât cutuma, cât și jurisprudența – ca izvoare de drept sunt oscilante, lipsindu-le acele elemente de precizie și stabilitate pe care le poate asigura actul normativ²³, încercarea de-a dezvălui subiectul izvoarelor de drept poate fi efectuată sub aspectul importanței actului normativ-juridic pentru sistemul de drept Romano-German la reglementarea relațiilor sociale. Aici nu putem trece cu vederea renumita frază expusă în manualul său de savantul renumit Cernilovski după care „romanii au cucerit lumea de trei ori. Prima oară

prin intermediul legiunilor, a doua – prin creștinism și a treia prin drept²⁴.

Problematica ce rămâne a fi actuală până în prezent în domeniul studiului izvoarelor dreptului este problema modului de exprimare a normelor juridice. Izvoarele de drept și actul normativ-juridic permanent au fost obiect al discuției în știința teoriei statului și dreptului. Asemenea tematici și modul de exprimare a lor sunt expuse în manualele mai multor autori²⁵⁻³².

Monografia lui Gheorghe Costachi și Ion Guceac, *Fenomenul constituționalismului în evoluția Republicii Moldova spre statul de drept*, este, după cum s-a exprimat profesorul universitar V. Ivanov, un viguros și argumentat demers în problematica statului de drept și constituționalismului contemporan. Autorii abordează ca subiect al lucrării o problemă complexă și dificilă, care a suscitat până în prezent numeroase discuții în rândul specialiștilor, reușind cu succes să clarifice lucrurile și să facă lumină într-o problemă atât de complicată, cum este evoluția constituționalismului în condițiile edificării statului de drept în Republica Moldova. Lucrarea prezintă interes și prin modul de abordare a problemei izvoarelor formale ale dreptului în procesul de tranziție a Republicii Moldova spre statul de drept²⁵⁻³².

Eugenia Cojocaru în articolul *Izvoarele de drept civil, aplicarea și interpretarea lor*, accentuează că chestiunea cu privire la noțiunea „izvoare” este discutabilă încă începând cu anii 60 ai secolului trecut, fiind pusă la ordinea de zi de autorii perioadei sovietice Zivs, Șebanov, chestiune care până în prezent rămâne a fi dificilă. În lucrare sunt expuse noțiunile despre izvoarele dreptului civil și izvoarele dreptului în general, noțiuni ale autorilor autohtoni și cei de peste hotare. Tot aici găsim noțiunea de legislație, se vorbește despre ierarhia actelor legislației civile, coraportul actelor normativ-juridice ce reglementează relațiile civile, e accentuat rolul constituției în ierarhia actelor normativ-juridice.

O abordare analogică a problemei găsim și în articolul *Actul normativ – izvor de drept* propusă de Roxana Drumea²⁶.

A.F. Șebanov dezvoltă problema actului normativ-juridic, a naturii sale juridice, căile desăvârșirii acestor acte pentru întărirea legalității și a ordinii de drept. Lucrarea poate fi considerată ca o continuare a lucrului început de alți autori în domeniul elaborării dreptului. Cu toate că monografia este depășită de timp, unele concepții științifice puse în discuție sunt actuale până în prezent. Drept exemplu poate servi problema despre conținutul și forma dreptului, despre corelația noțiunilor – forma și izvorul dreptului etc. În cap. III al lucrării, sunt expuse categoriile de acte normativ-juridice care pot fi adoptate de stat, iar în cap. IV, autorul încă din acea perioadă prevede unele forme de desăvârșire a dreptului, care mai apoi vor fi puse la baza statului de drept, cum sunt subiectele despre intensificarea supremației legii, respectarea și intensificarea ierarhiei

actelor normativ-juridice etc. Aici autorul indică că în ierarhia actelor normativ-juridice, actele de o anumită categorie își ocupă poziția ierarhică în dependență de puterea sa juridică, care e determinată de locul și rolul pe care-l are în sistemul organelor statului organul ce l-a adoptat. Totodată, autorul indică că respectarea ierarhiei este un factor care contribuie direct la întărirea legalității. Ierarhia cere ca fiecare act al organului ce l-a adoptat să corespundă cu actele adoptate de organele ierarhic superioare. Primele pot fi modificate sau abrogate numai de organele ierarhic superioare pentru ca relațiile ce urmează a fi reglementate prin lege într-adevăr să fie reglementate de lege³³.

M.N. Marcenko argumentează însemnătatea noțiunii de „formă a dreptului”, face deosebirea dintre forma juridică și forma de drept. Interes prezintă afirmațiile lui D.A. Kerimov, expuse în lucrarea lui Marcenko conform căroră forma dreptului are o importanță deosebită atât din punct de vedere teoretic, cât și practic, deoarece de calitățile sale depind mai mulți factori vitali – obligativitatea, normativitatea și gradul puterii juridice a actelor normativ-juridice³⁴. Autorul analizează noțiunea de „izvor al dreptului” din mai multe puncte de vedere ca cel material, social, natural, filosofic, formal-juridic, vorbește despre corelația noțiunii de izvor de drept și formă a dreptului.

Este actuală concepția conform căreia actele normativ-juridice, în dependență de puterea lor juridică, de organul care le-a adoptat, de modul cum au fost adoptate, se clasifică în două grupe mari: legi și acte subordonate legii. În sistemul actelor normative, legea ocupă locul central³⁷. Legea este o varietate a actelor normativ-juridice și, respectiv, deține toate caracteristicile acestuia³⁵. Celelalte acte normative, elaborate de către alte organe ale autorității publice, în conformitate cu competențele normative conferite de Constituție, trebuie să se subordoneze legilor fiind elaborate în scopul executării lor. Legile sunt adoptate de organele legislative (reprezentative), iar cele subordonate legii de toate celelalte organe și persoane cu funcții de răspundere împuternicite. În cele mai dese cazuri, actele normativ-juridice subordonate legii sunt adoptate de organele executive ale statului. În statele cu sistemul de drept Romano-German (continental) din care face parte și Republica Moldova, autoritățile judecătorești nu au dreptul de a adopta acte normativ-juridice. Ele sunt în drept numai să aplice sau să interpreteze modul de aplicare a normelor juridice existente. Legea este actul normativ-juridic care posedă puterea juridică supremă și se adoptă de organele legislative (reprezentative) ale puterii de stat în ordinea special stabilită. Această formă este utilizată pentru reglementarea celor mai importante relații sociale din viața socială.

Problema care la moment se propune a fi discutată în Federația Rusă este atribuirea unor categorii de acte normativ-juridice la sistemul legislației în vi-

goare. Asemenea abordare este făcută de profesorul S.V. Boșno și D.V. Zabelina, și este consecința faptului că în Federația Rusă „Statutul”, ca act normativ-juridic, este considerat o varietate a legilor federative. După cum s-a exprimat autorul, în acest caz, legiuitorul a demonstrat lucrul creativ la soluționarea unor sarcini tipice³⁵.

În Republica Moldova, relațiile apărute în domeniul transportului feroviar sunt reglementate prin „Codul transportului feroviar”, care este un act normativ-juridic – o varietate de lege organică care în coraport cu restul actelor normativ-juridice în ierarhia actelor legislației în vigoare se plasează inferior de legile constituționale. Actele normativ-juridice expuse în formă de „Statut” sunt atribuite la categoria de acte normativ-juridice subordonate legii din acele considerente că adoptarea și aprobarea acestora se face de regulă de Guvern. Drept exemplu poate servi „Statutul transporturilor militare pe cale ferată”.

Secvențe despre „acțiunea actului normativ-juridic” găsim la așa autori ca V.V. Lazarev și S.V. Lipeni, Adam Popescu, Horea Oprean, R.T. Muhaiev, S. Komarova, P. Nedbailo.

Acțiunea actului normativ-juridic este o noțiune care la fel se utilizează neuniform. Astfel Adam Popescu, în *Teoria dreptului*, abordând problema, în loc de noțiunea „acțiunea actului normativ-juridic”, vorbește despre „aplicarea legii”³⁶. Horea Oprean vorbește despre „efectele normelor juridice”³⁷, autorul rus Muhaiev, folosește termenul „limitele acțiunii actului normativ”³⁸ sau „dimensiunile acțiunii actului normativ”³⁹. Cu toate acestea, sensul problemelor studiate pentru toate cazurile rămâne timpul, spațiul, teritoriul și cercul de persoane în privința cărora acel ori alt act normativ-juridic acționează.

Sușținem opinia S.A. Komarova după care utilizarea noțiunii „acțiunea actului normativ-juridic” este mai corectă din acel punct de vedere că termenul „aplicare” reflectă numai una din formele realizării dreptului, pe când noțiunea de „acțiune” le cuprinde pe toate – respectarea, executarea și utilizarea (aplicarea)³⁹. Totodată, noțiunea de „acțiune”, cum s-a menționat, include și toate stadiile procesului de reglementare juridică. Prin utilizarea termenului „efect” presupunem că autorul a avut în vedere rezultatul acțiunii actului normativ-juridic.

Unul din aspectele puterii juridice ale actului normativ-juridic este capacitatea actului de a acționa și a crea consecințe juridice. Aceasta nu se poate întâmpla, dacă actul nu acționează. Mai mult ca atât, după cum afirmă savantul rus P.Nedbailo, din punctul de vedere al realizării actelor normativ-juridice, trebuie să menționăm că acțiunea actului normativ-juridic este o condiție necesară ca normele sale să poată fi aplicate, fiindcă normele care nu acționează – nu se aplică. Totodată, trebuie să deosebim acțiunea actu-

lui normativ-juridic de realizarea acestuia. Acțiunea normelor actului normativ-juridic cuprinde diverse sfere ale vieții cotidiene și poate să nu coincidă cu aplicarea acesteia atât în timp cât și în spațiu. La fel, normele actului normativ-juridic pot formal să acționeze, dar de fapt să nu se aplice în virtutea inutilității sale, creând situația când vorbim că legea într-adevăr și-a pierdut puterea juridică. Mai trebuie să deosebim, când normele actului normativ-juridic acționează direct și când acționează indirect, adică – în combinație cu alte norme. De exemplu, majoritatea normelor din Partea generală a Codului penal se aplică în combinație cu normele Părții speciale⁴⁰.

Astfel actul normativ-juridic își poate reflecta energia sa asupra participanților la rapoartele sociale cu condiția că el este liber să acționeze. Luând în considerație varietatea actelor normativ-juridice din ierarhia legislației, volumul puterii juridice cu care acestea sunt investite, putem afirma că în stat toate actele normativ-juridice în vigoare sunt diferite. Diversitatea acestora, în mare măsură, se mai datorează conținutului său juridic, care stabilește obiectul reglementării, spațiul asupra căruia se răsfrânge și timpul în limitele căruia aceasta se va întâmpla.

Problema acțiunii actului normativ-juridic nu se termină aici. Trebuie să deosebim unele momente care, în viziunea noastră, sunt „cheie” la înțelegerea noțiunii de putere juridică a actului normativ-juridic. Momentele despre care vorbim au fost preluate de la Adam Popescu, Ion Craiovan, S.S. Alekseev, studiile cărora având tangențe cu tematica „temporalitatea actelor normativ-juridice”, și-au expus opinia sub unghiuri diferite, care fiind asociate ajustează problema puterii juridice.

Adam Popescu, în *Teoria dreptului* indică – actul normativ juridic, nu în toate cazurile, poate crea consecințe juridice, cu toate că este finalizat și este dat publicării. O asemenea constatare a fost expusă și de savantul rus S.S. Alekseev. În unele cazuri, afirmă autorii, când statul preconizează implementarea noilor reglementări în formă de acte normativ-juridice cu un conținut voluminos și novator, acestea se aduc la cunoștința tuturor prin intermediul Monitorului Oficial, fără a le investi cu capacitatea de-a produce consecințe juridice. În asemenea circumstanțe, capacitatea producerii consecințelor juridice este condiționată de momentul punerii în acțiune a actului normativ, sau punerea în aplicare a legii⁴⁰. Deci avem situația în care actul normativ fiind în vigoare poate să nu acționeze. Cu alte cuvinte, dacă actul normativ nu este în vigoare, întrebarea despre acțiunea acestuia este lipsită de sens. Ca o confirmare a acestui fapt servesc și argumentele dlui Craiovan, care explică „existența actului normativ-juridic nu coincide cu durata acțiunii, sau în limbaj juridic cu faptul de-a fi în vigoare, adică de a avea eficiență juridică”⁴¹. Situație când actul normativ

este în vigoare și nu acționează avem și atunci când acesta a căzut în desuetudine fiind pășit de evenimente, de schimbările social-politice, economice, culturale din stat. În asemenea caz, se va afirma că actul normativ este în vigoare, însă nu acționează.

(Va urma)

Note:

¹ Raicu E., *Evoluția conceptului de lege*, în *Revista Națională de Drept*, 2009, nr. 2.

² Mazilu D., *Teoria generală a dreptului*, All Beck, București, 1999, p. 223. – 392 p.

³ Molcuț E., Oancea D., *Drept roman*, ed. III, Casa de editură și presă Șansa SRL, București, 1995, p. 41. – 341 p.

⁴ Văcăroiu D.F., *Izvoarele dreptului roman – o abordare termenologică în Revista de drept public*, București, 2006, nr. 2, p. 27-28.

⁵ Aramă E., Coptileț V., *Supremația Constituției și unificarea ordinii juridice: segmente ale experienței franceze*, în *Justiția Constituțională*, Chișinău, 2005, nr.4.

⁶ Smochină A., *Formarea sistemului contemporan de drept moldovenesc: etape și modalități de organizare*, în *Revista de studii și cercetării juridice*, 2007, nr. 1-2.

⁷ Florea V., Florea L., *Dreptul execuțional penal*, Arc, Chișinău, 1999, p. 24. – 286 p.

⁸ Baltag D., Guțu A., Ursan I., *Teoria generală a dreptului*, Curs teoretic, Academia de Poliție „Ștefan cel Mare”, Reclama, Chișinău, 2002, p. 335.

⁹ Алексеев С.С., *Общая теория права*, том 2, «Юридическая литература», Москва, 1982, с. 200. – 369 с.

¹⁰ Avornic Gh., *Teoria generală a dreptului*, ed. II, Cartier juridic, Chișinău, 2004, p. 285. – 656 p.

¹¹ Brînză S., Ulianovschi X., Stati V., Țurcanu I., Grosu V., *Drept penal*, Partea specială, vol. II, ed. II, Cartier juridic, Chișinău 2005, p. 457. – 804 p.

¹² *Constituția Republicii Moldova și noțiunea de act juridic* / Elena Aramă, în *Conferința corpului didactico-științific „Bilanțul activității științifice a USM pe anii 1996/97”*, Chișinău, 1998, p. 17.

¹³ Negru B., *Teoria generală a statului și dreptului*, Secția de editare a Academiei de Administrare Publică pe lângă Guvernul Republicii Moldova, Chișinău, 1999, 316 p.

¹⁴ Popa N., *Teoria generală a statului și dreptului*, Actami, București, 1996, 334 p.

¹⁵ Voicu C., *Teoria generală a statului și dreptului*, Lumina Lex, București, 2002, 407 p.

¹⁶ Клименко А.В., Румынина В.В., *Теория государства и права*, Мастерство, Москва, 2002, 224 с.

¹⁷ Фёдоров Гр.К., *Теория государства и права*, конспект «PRESA», Chișinău, 1998, с. 272. – 531 с.

¹⁸ Комаров С.А., *Общая теория государства и права*, Манускрипт, Русь-90, Москва, 1996, с. 149. – 312 с.

¹⁹ Лукьянов И.Ф., *Сущность категории «свойство»*.

(Значение для исследования проблемы отражения), Мысль, Москва, 1982, с. 71. – 143 с.

²⁰ Баранов В.М., *Истинность норм советского права*, изд-ство Саратовского университета, Саратов, 1989, с. 226. – 398 с.

²¹ Мицкевич А.В., *Акты высших органов советского государства*, Юридическая литература, Москва, 1967, с. 26. – 175 с.

²² Бахрах Д.Н., *Действие норм права во времени: Теория, законодательство, судебная практика*, Норма, Москва, 2004, с. 35. – 224 с.

²³ Mazilu D., *op. cit.*, p. 223.

²⁴ Черниловский З.М., *Всеобщая история государства и права*, Всесоюзный юридический заочный институт, Москва, 1970, с. 98. – 639 с.

²⁵ Costachi GH., Guceac I., *Fenomenul constituționalismului în evoluția Republicii Moldova spre statul de drept*, Tipografia Centrală, Chișinău, 2003, p. 39. – 344 p.

²⁶ Drumea R., *Actul normativ – izvor de drept*, în *Legea și viața*, 2008, nr.11, p. 57.

²⁷ Covaci L., *Actul normativ ca izvor de drept*, în *Analele Universității*, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, seria Drept, București, 1999, p. 47.

²⁸ Cojocari E., *Izvoarele de drept civil, aplicarea și interpretarea lor*, ULIM, în *Analele științifice, Drept*, 1999, vol. 3, p. 20.

²⁹ Шибанов А.Ф., *Форма советского права*, Юридическая литература, Москва, 1968, 216 с.; с. 216.

³⁰ Зивс С.Л., *Источники права*, Наука, Москва, 1981, 239 с.

³¹ Марченко М.Н., *Форма права: Проблемы понятия и значение*, Вестн. Моск. ун-та, сер.11, în *Право*, 2002, №1.

³² Марченко М.Н., *Источники права: Понятие, содержание, система и соотношение с Формой права*, în Вестн. Моск. ун-та, сер.11, în *Право*, 2002, №5.

³³ Шибанов А.Ф., *op. cit.*, p. 197-198.

³⁴ Марченко М.Н., *Форма права: Проблемы понятия и значение*.

³⁵ Бошно С.В., Забелина Д.В., *Проблемы определения места нормативно-правового акта в системе российского законодательства (на примере Федерального закона «Устав железнодорожного транспорта Российской Федерации»)*, în *Современное право*, 2000, №9.

³⁶ Popescu A., *Teoria dreptului*, Ed., Fundației „România de Mîine”, București, 1996, p. 61. – 156 p.

³⁷ Orgean H., *Introducerea în studiul dreptului*, ServoSat, Arad, 1996, p. 49. – 100 p.

³⁸ Мухаев Р.Т., *Теория государства и права*, Приор, Москва, 2002, с. 313. – 464 с.

³⁹ Основы государства и права, Под ред. С.А. Комарова, Манускрипт, Русь-90, Москва, 1996, с. 61. – 312 с.

⁴⁰ Недбайло П.Е., *Применение советских правовых норм*, Государственное издательство юридической литературы, Москва, 1960, с. 274, 275. – 511 с.

⁴¹ Craiovan I., *Tratat elementar de Teoria generală a dreptului*, All, București, 2001, p. 220. – 384 p.